

Avdelning: Hälsoskydd
Handläggare: Gunela Andersson
Telefon direkt: 08-508 28 806
Fax: 08-508 28 808
E-post: gunela.andersson@miljo.stockholm.se

Miljödomstolen
Nacka tingsrätt
Box 1104
131 26 Nacka Strand

ÖVERKLAGANDE AV LÄNSSTYRELSENS BESLUT OM UPPHÄVANDE AV TILLSTÅND TILL VÄRMEPUMPSANLÄGGNING PÅ FASTIGHETEN MJÖLKÖ 8, STOCKHOLM – M 2139-08

Yrkande

Stockholms miljö- och hälsoskyddsnämnden yrkar att miljödomstolen med ändring av länsstyrelsens beslut av den 15 april 2008, beteckning 505-07-60228, fastställer nämndens tillståndsbeslut av den 23 maj 2007.

Grunder

Länsstyrelsen har i aktuellt ärende, med avvikelse från sin tidigare praxis, förklarat att de tillståndsgivna borrhålens placering – trots borrhålens lutning – skulle strida mot lokaliseringsprincipen med hänsyn till det mycket korta avståndet till grannfastigheten och intilliggande bebyggelse. Borrhålens placering skulle därmed inte kunna godtas. Med denna motivering upphävdes tillståndet.

Nämnden vill hävda att de medgivna placeringarna av borrhålen inte skiljer sig i lokaliseringshänseende från andra fall som länsstyrelsen godtagit och åberopar till stöd härför exempelvis länsstyrelsens beslut den 22 april 2008 rörande fastigheten Måldomaren 5. Tvärtom strider upphävandebeslutet mot lokaliserings- och hushållningsreglerna i miljöbalken genom att inte tillåta anläggningen trots att inga avstånd underskrider vad som normalt kan godtas enligt gällande riktlinjer.

Länsstyrelsen har inte heller berört den av klaganden befarade risken för frysskador.

Miljö- och hälsoskyddsnämndens utveckling av synpunkterna

Miljö- och hälsoskyddsnämnden beslutade den 23 maj 2007 med stöd av delegation att meddela tillstånd till fastighetsägaren för inrättande av värmepumpsanläggning på fastigheten Mjölkö 8. Företrädaren för grannfastigheten Mjölkö 7, framförde i sitt yttrande den 20 april 2007 farhågor om att inte kunna borra för bergvärme på fastigheten i framtiden och oro för att vattenledningen till huset skulle kunna frysa pga.

närheten till borrhålet. Grannen delgavs beslutet den 23 maj 2007 och överklagande inkom den 4 juni 2007. I överklagandeskrivelsen anføres ”Här planeras 2 borrhål 1,4 meter från tomtgräns. Säkerhetsmarginalen beträffande frostfritt djup blir antagligen inte så stor då källare saknas och temperatur i garaget endast är 5°C. Ett bortförande av markvärme skulle innebära en frysrisk”

Miljö- och hälsoskyddsnämnden har beaktat de synpunkter som framförts av klaganden både avseende möjlighet till framtida borrning för bergvärme och beträffande befarade risker med marktemperatursänkning. Nämnden anser att borrhålens placering inte påverkar de faktorer som angivits som skäl till överklagandet.

Miljö- och hälsoskyddsnämnden behandlar först påståendena om frysrisk på grund av marktemperatursänkning. Härfter behandlas först klagandens synpunkter i lokaliseringsfrågan och därefter vad länsstyrelsen anfört i frågan.

Marktemperatursänkning

Miljö- och hälsoskyddsnämnden har, under beaktande av lokaliseringsprincipen, tagit ställning till de synpunkter som framförts av klaganden avseende befarad marktemperatursänkning på grannfastigheten. Miljö- och hälsoskyddsnämnden gör bedömningen att anläggningen inte sänker markvärmerna eller ökar frostrisken på grannfastigheten. Enligt Göran Risberg, sakkunnig på Statens Geologiska Utredningar, har en bergvärmeanläggning inte någon värmeutvinning, och därmed ingen temperatursänkning, i marklagren ovanför grundvattennivån. Vid grundvattennivån sker en viss temperaturpåverkan högst en meter från borrhålet. Borrningsvinkeln och riktningen gör att området med högst värmeuttag hamnar längre från huset på Mjölkö 7 än vad ingången till borrhålet anger (ca 10 respektive 15 meter). Därför föreligger inte den risk för ökade frostskador som framförts i överklagandet.

Lokalisering m.m.

SGU har tillsammans med branschorganisationer tagit fram riktlinjer för bergvärmepumpsanläggningar i dokumentet ”Normbrunn 97” som gällde vid tiden för tillståndsprövningen (en senare version föreligger numera). I dessa riktlinjer rekommenderas ett avstånd mellan husfasad och borrhål om 4 meter.

SGU rekommenderar även ett skyddsavstånd på 20 meter mellan skilda anläggningars borrhål. Vid vinklade borrhål mäts avståndet på halva borrhålets djup, dvs. mitt emellan borrhålens topp och botten.

Enligt gällande praxis för värmepumpsanläggningar synes såväl länsstyrelsen som miljödomstolen vid sin prövning tämligen väl följa de rekommenderade skyddsavstånden. Men med hänsyn till att det ofta är tätbebyggt i stockholmsområdet har länsstyrelsen – utan ändring av miljödomstolen – uttalat att rekommendationen om 20 meter mellan

borrhål (SGU) och 10 meter till tomtgräns (branschriktlinjen) endast är rekommendationer som i tätbebyggda områden inte alltid kan uppnås. I sådana områden accepteras att borrhålen istället vinklas så att medelavståndet mellan borrhålen uppgår till cirka 15-20 meter. Om ett avstånd om 20 meter mellan borrhålen vore ett absolut krav skulle det i tätbebyggda områden endast finnas möjlighet för ett fåtal fastighetsägare att inrätta värmepumpsanläggningar. Mot bakgrund av detta har både länsstyrelsen och miljödomstolen hittills godtagit värmepumpsanläggningar så länge det gått att få ut ett rimligt medelavstånd mellan borrhålen och att det varit möjligt för en granne att själv i framtiden kunna borra.

För den aktuella anläggningen på Mjölkö 8 är avståndet 6,5 meter mellan husfasad och borrhålets ingång. Borrhålens placering 1,80 meter från tomtgräns till Mjölkö 7 avser ingångshålen. Borrinklarna är vinkelrätt bort från tomtgränsen respektive längs med tomtgränsen och bort från grannfastighetens hus. Detta ger tillräcklig plats för eventuell framtida borrning på Mjölkö 7 med hänsyn tagen till en 20 meters radie kring övriga bergvärmeanläggningar i området, även om en relativt stor del av klagandens fastighet berörs av värmeupptagning från borrhålet längs tomtgränsen – se bifogad översikt. Ägaren till Mjölkö 7 är således inte förhindrad att anlägga en bergvärmepumpsanläggning på sin fastighet.

Rekommendationen att borrhål bör placeras minst 10 meter från tomtgräns, som nämns i länsstyrelsens beslut, är framtagen av borrarernas branschorganisation Geotec i syfte att lättare kunna hålla det av SGU rekommenderade avståndet på 20 meter mellan skilda anläggningar. I Stockholm eller andra tätbebyggda områden skulle en restriktion att inte tillåta borrhålsplaceringar närmare än 10 meter från fastighetsgränser innebära att betydligt färre fastighetsägare skulle kunna installera bergvärmeanläggningar. I tidigare beslut om tillstånd har såväl länsstyrelsen som miljödomstolen godtagit placeringar närmare än 10 meter från tomtgräns. Nämnden åberopar till stöd här för miljödomstolens domar dels den 6 juli 2007, M 1732-07, ang. Nummerskylten 14 dels den 23 november 2007, M 5030-07, ang. Djursborg 10. Problematiken med relativt små tomter har även då kunnat lösas med hjälp av vinkling av borrhål så att ett ungefärligt 20-metersavstånd mellan borrhålen på olika anläggningar kan uppfyllas. I ärendet kan därför inte anses ha framkommit någon omständighet av sådan beskaffenhet att tillståndet inte ska medges eller upphävas.

I sitt beslut tar länsstyrelsen upp frågan om den aktuella anläggningen strider mot lokaliseringsprincipen i miljöbalken med hänsyn till det mycket korta avståndet till grannfastigheten och intilliggande bebyggelse. Länsstyrelsen har dock inte närmare motiverat på vilket sätt anläggningen skulle påverka grannfastigheten och dess bebyggelse så att det skulle strida mot balkens lokaliseringsprincip. Korta avstånd mellan ingångshål och grannfastigheter innebär ingen olägenhet eller störning när, som i detta fall, grannfastigheten inte förhindras möjligheten att själv installera en värmepumpsanläggning. Nämnden vill tvärtom hävda att länsstyrelsebeslutet strider mot

lokaliseringsprincipen genom att inte tillåta en väl fungerande anläggning på det sätt som genomförts av sökanden. Beslutet överensstämmer inte heller med länsstyrelsens och miljödomstolens praxis och är därutöver inkonsekvent i förhållande till senare beslut av länsstyrelsen. Upphävandet – i praktiken utan motivering – strider därigenom också mot balkens hushållningsprincip.

Länsstyrelsens rättviseresonemang tycks ha sin utgångspunkt i att det givna tillståndet utesluter en värmepumpsanläggning på grannfastigheten vilket alltså inte är fallet. Men även om tillståndet på Mjölkö 8 skulle ha uteslutit en värmepumpsanläggning för Mjölkö 7 – också efter utredning om exempelvis en möjlig gemensam anläggning – anser miljö- och hälsoskyddsnämnden att det, från energihushållningssynpunkt, vore orimligt om bägge fastighetsägarna skulle nekas tillstånd. Om en sådan situation skulle uppstå får man söka andra lösningar för att hitta den från energihushållningssynpunkt bästa lösningen.

Med vänlig hälsning

Gunnar Söderholm
Förvaltningsdirektör

Bilagor:

Situationsplan över bergvärmepumpsanläggningar i området, 1 sida.]